

miseria miserius? quid interiore felicitate felicius? Perdiderat omnia illa, quæ dederat Deus: sed habebat ipsum, qui dederat omnia, Deum. « Nudus, inquit, exivi de utero » matris meæ, nudus revertar in terram: Dominus dedit, » Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: » sit nomen Domini benedictum¹. » Certe pauper est, certe nihil habet? Si nihil remanet, de quo thesauro gemmæ istæ laudis Dei proferebantur? Postea usque ad carnem tentator accessit: omnibus sublatis tentatricem mulierem reliquit. Evam dimisit; sed Adam ille non fuit. Et ibi qualis inventus est? quomodo respondit uxori blasphemiam suggerenti? « Locuta es, inquit, tanquam » una ex insipientibus mulieribus. Si bona suscepimus » de manu Domini, mala cur non toleramus²? » O virum putrem et integrum! o fœdum et pulchrum! o vulneratum et sanum! o in stercore sedentem, et in cœlo regnantem! Si amamus, imitemur; ut imitemur, laboremus; et si in labore subdeficimus, adjutorium imploremus. Adjuvat certantem qui certamen indixit. Non enim sic te Deus expectat certantem, ut populus aurigam: clamare novit, adjuvare non novit. Non sic te Deus expectat certantem, ut agonista³ expectat athletam: coronam fœneam parat, vires subministrare laboranti non novit; nec enim potest, homo enim est, non Deus. Et forte dum expectat, plus laborat sedendo, quam ille luctando. Nam Deus quando expectat certatores suos, adjuvat eos invocatus: nam ejus athletæ vox est in Psalmo: « Si dicebam: Motus » est pes meus, misericordia tua, Domine, adjuvabat » me⁴. » Non ergo simus pigri, fratres mei: petamus, quæramus, pulsemus. « Omnis enim qui petit, accipit, » et quærens inveniet, et pulsanti aperietur⁵. »

¹ Job. i, 21. — ² Id. ii, 10. — ³ Forte agonotheta. — ⁴ Psal. xciii, 18. — ⁵ Matth. vii, 8.

SERMO CCCXLIV¹.

De amore Dei, et amore sæculi.

I. AMORES duo in hac vita secum in omni tentatione luctantur, amor sæculi, et amor Dei; et horum duorum qui vicerit, illuc amantem tanquam pondere trahit. Non enim pennis aut pedibus, sed affectibus venimus ad Deum. Et rursus non corporeis nodis et vinculis, sed contrariis affectibus terræ inhæremus. Venit Christus mutare amorem, et de terreno facere vitæ cœlestis amatorem: homo propter nos factus, qui nos homines fecit; et assumens hominem Deus, ut homines faceret Deos. Hic propositus nobis agon, hæc lucta cum carne, hæc lucta cum diabolo, hæc lucta cum sæculo. Sed fidamus, quoniam ille qui hoc certamen indixit, non sine adjutorio suo spectat, nec de viribus nostris ut præsumamus hortatur. Qui enim de viribus suis præsumit, utique quia homo est, de viribus præsumit hominis: et « Male » dictus omnis qui spem suam ponit in homine². » Hujus pii et sancti amoris flamma ardentem Martyres, fœnum quidem carnis robore mentis arserunt; ipsi autem integri in spiritu ad eum, quo accensi sunt, pervenerunt. Præstabitur tamen ipsa contemnti carni honor debitus in resurrectione mortuorum. Ideo enim seminata est in contumelia, ut resurgat in gloria.

II. Hoc amore accensis, vel potius ut accendantur,

¹ Alias 31 ex Sirmonianis. — ² Jerem. xvii, 6.

hoc dicit : « Qui amat patrem aut matrem super me, » non est me dignus : et qui non tulerit crucem suam, » et secutus fuerit me, non est me dignus¹. » Amorem parentum, uxoris, filiorum, non abstulit, sed ordinavit ; non dixit : Qui amat, sed « Qui amat super me. » Hoc est quod Ecclesia loquitur in Canticis canticorum : « Or- » dinavit in me charitatem². » Ama patrem, sed noli super Dominum : ama genitorem, sed noli super Creatorem. Pater genuit, sed non ipse formavit : nam quis, aut qualis sibi nasciturus esset, cum seminaret, ignoravit. Pater nutrit, sed non de suo pater panem esurienti instituit. Postremo quidquid tibi pater reservat in terra, decedit ut succedas, vitæ tuæ locum faciet morte sua. Pater autem Deus quod tibi servat, secum servat ; ut hæreditatem cum ipso possideas patre, nec eum decessorem quasi successor expectes, sed inhæreas semper mansuro, semper in illo mansurus. Ama ergo patrem, sed noli super Deum tuum. Ama matrem tuam, sed noli super Ecclesiam, quæ te genuit ad vitam æternam. Denique ex ipsorum parentum amore perpende quantum diligere debeas Deum et Ecclesiam. Si enim tantum diligendi sunt, qui genuerunt moriturum, quanta charitate diligendi sunt, qui genuerunt ad æternitatem venturum, in æternitate mansurum ? Ama uxorem, ama filios secundum Deum, ut consulas eis ad Deum colendum tecum : cui junctus cum fueris, separationem nullam timebis. Ideo non debes illos plus Deo diligere, quos omnino male diligis, si neglexeris tecum ad Deum ducere. Veniet fortasse hora martyrii. Tu vis confiteri Christum. Confessus excipies fortasse temporis pœnam, excipies temporalem mortem. Pater, aut uxor, aut filius blandiuntur ne moriaris, et blandiendo efficiunt ut moriaris. Si non effi-

¹ Matth. x, 37, 38. — ² Caut. II, 4.

cient, illic tibi veniet in mentem : « Qui amat patrem, » aut matrem, aut uxorem, aut filios super me, non est » me dignus¹. »

III. Sed blandimentis suorum flectitur carnalis affectus, et quodam modo labitur humana mollities. Restringe sinus fluentis vestis, virtute accingere. Cruciat te amor carnis ? Tolle crucem tuam, et sequere Dominum. Et ipse tibi Salvator tuus, quamvis in carne Deus, quamvis cum carne Deus, humanum tamen demonstravit affectum, ubi ait : « Pater, si possibile est, transeat a me calix iste². » Noverat quod calix iste transire non poterat ; ad eum bibendum venerat. Voluntate, non necessitate, bibendus ille calix. Omnipotens erat : si vellet, utique transiret, quia Deus cum Patre, et ipse et Deus Pater unus Deus. Sed ex forma servi, ex eo quod suscepit abs te pro te, vocem hominis, vocem carnis emisit. Te in se dignatus est transfigurare, ut de illo loquereris infirma, ut in illo apprehenderes fortia. Voluntatem ostendit, qua tentari posses : et continuo docuit quam voluntatem, cui voluntati præferre deberes. « Pater, inquit, si fieri potest, » transeat a me calix iste. » Hæc voluntas humana est, hominem gero, ex forma servi loquor. « Pater, si fieri potest, » transeat hic calix. » Vox carnis est, non spiritus ; vox infirmitatis, non Divinitatis. « Si fieri potest, transeat » calix iste. » Illa est voluntas, de qua et Petro dicitur : « Cum autem senueris, alter te cinget, et tollet, et feret » quo tu non vis³. » Unde ergo et Martyres vicerunt ? Quia voluntati carnis voluntatem spiritus præposuerunt. Amabant hanc vitam, et deponderabant. Inde considerabant quantum amanda esset æterna, si sic amatur ista peritura. Moriturus mori non vult ; et tamen erit necessario moriens, quamvis continue mori nolens. Nil agis quod

¹ Matth. x, 37. — ² Id. xxvi, 39. — ³ Joan. xxi, 18.

mori non vis, nil efficis, nil extorques: nullam habes potestatem tollendi mortis necessitatem. Veniet, te nolente, quod times; aderit, te recusante, quod differs. Mortem quippe satagis ut differas; numquid ut auferas? Si ergo in amatoribus hujus vitæ tantum de differenda morte satagitur, quantum de auferenda laborandum est? Mori certe non vis. Muta amorem, et ostenditur. Tibi mors, non quæ te nolente aderit, sed quæ, si volueris, non erit.

IV. Vide ergo, si aliquantum in corde tuo amor evigilavit, si scintilla de cinere carnis emicuit, si aliquid roboris in corde tuo comprehendit, quod vento tentationis non solum non extinguatur, sed etiam vehementius accendatur: si non ardes ut stупpa, quæ uno levi flatu extinguaris; sed ardes ut robur, ardes ut carbo, ut flatu potius exciteris: vide duas mortes, unam temporalem, eandemque primam; alteram sempiternam, et eandem secundam. Prima mors omnibus præparata est¹: secunda solis malis, impiis, infidelibus, blasphemis, et quidquid aliud sanæ doctrinæ adversatur. Intende, propone tibi istas mortes duas. Si fieri potest, ambas non vis pati. Scio, vivere amas, mori non vis; et de hac vita in aliam vitam sic transire velles, ut non mortuus resurgeres, sed vivus in melius mutareris. Hoc velles, hoc habet humanus affectus; hoc ipsa anima nescio quo modo habeo in voluntate et cupiditate. Quoniam diligendo vitam, odit mortem: et quoniam carnem suam non odit, nec ipsi vult accidere quod odit. « Nemo enim unquam » carnem suam hodie habuit². » Hunc affectum ostendit Apostolus, ubi ait: « Habitationem habemus ex Deo, » domum non manu factam, æternam in cœlis. Etenim » in hoc ingemiscemus; habitaculum nostrum quod de

¹ Florus ad 2 Cor. v. — ² Ephes. v, 29.

» cœlo est superindui cupientes. In quo nolumus, inquit, » expoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur mortale a » vita¹. » Non vis spoliari: sed spoliandus es. Hoc tamen agas oportet, ut spoliatus per mortem carnea tunica, inveniari indutus lorica fidei. Hoc enim secutus adjungit: « Si tamen et induti, non nudi inveniamur. » Nam prima mors spoliatura est te carne, interim seponenda, et suo tempore recipienda. Hoc velis nolis. Non enim quia vis, resurges; aut si nolis, non resurges; aut si resurrectionem non credis, propterea non resurges. Opus est ut potius agas, ut qui resurrecturus es, velis nolis, sic resurgas ut habeas quod velis. Dominus quippe ipse Jesus dixit: « Venit hora, quando omnes qui in monumentis sunt, » audient vocem ejus, et procedent, sive boni sint, sive » mali sint, omnes qui in monumentis sunt, audient vocem » ejus et procedent², » et emittentur ex abditis. Nulla creatura mortuum tenebit sub voce vivi Creatoris. « Omnes, inquit, qui in monumentis sunt, audient vocem » ejus, et procedent. » Hoc ut ait: « Omnes, » fecit quasi confusionem et permixtionem. Sed audi discretionem, audi et separationem: « Qui bona, inquit, fecerunt, in » resurrectionem vitæ; qui mala egerunt, in resurrec- » tionem judicii. » Hoc judicium, ad quod subeundum resurgent impii, mors secunda appellatur. Quid ergo, Christiane, metuis istam primam? Et te invito veniet, et te recusante aderit. Redimis te forte a barbaris, ne occidaris: redimis te magno, non parcis omnino rebus tuis, et filios tuos spolias; et redemptus crastino morieris. A diabolo te redimi oportet, qui te secum ad secundam mortem trahit, ubi audient impii ad sinistram positi: « Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo » et angelis ejus¹. » Ab ista secunda morte oportet ut re-

¹ 2 Cor. v, 2-4. — ² Joan. v, 28, 29. — ³ Matth. xxv. 41.

dimaris. Respondebis : Unde ? Noli quaerere hircos et tauros : noli postremo arcam tuam discutere, et dicere in animo tuo : Ut me redimerem a barbaris, habebam pecuniam : ut te redimas a secunda morte, habeto justitiam. Pecuniam posset tibi ipse barbarus ante tollere, et postea te captivum ducere, ut non esset unde te redimeres, eo tua omnia possidente qui possedit et te : justitiam non amittis invitus ; in thesauro cordis intimo manet ; ipsam tene, ipsam posside, inde redimeris a secunda morte. Quæ si nolis, ideo non erit, quia illud, unde te ab ista morte redimes, si volueris, erit. Justitiam voluntas impetrat a Domino, et bibit illam tanquam de fonte suo. Ad quem fontem nullus prohibetur accedere, si dignus accedit. Postremo adjutorium tuum vide. Redemit te a barbaris argentum tuum, redemit te a secunda morte sanguis Domini tui. Habuit ille sanguinem, unde nos redimeret ; et ad hoc accepit sanguinem, ut esset quem pro nobis redimendis effunderet. Sanguis Domini tui, si vis, datus est pro te : si nolueris esse, non est datus pro te. Forte enim dicis : Habuit sanguinem Deus meus, quo me redimeret : sed jam cum passus est, totum dedit ; quid illi remansit quod det et pro me ? Hoc est magnum, quia semel dedit, et pro omnibus dedit. Sanguis Christi volenti est salus, nolenti supplicium. Quid ergo dubitas, qui mori non vis, a secunda potius morte liberari ? qua liberaris, si vis tollere crucem tuam, et sequi Dominum ; quia ille tulit suam, et quæsit servum.

V. Omnino, fratres mei, non vos maxime hortantur ad amandam vitam æternam, qui sic amant temporalem vitam ? Quanta faciunt homines, ut vivant paucos dies ? Quis enumerare potuerit conatus et molimina omnium vivere volentium, post paululum morientium ? Quanta

agunt pro ipsis paucis diebus ? Quid tantum agimus pro æterna vita ? Quid dicam pro paucis diebus redimendis, et his in terris ? Paucos enim dies dico, si liberatus senuerit ; paucos dies dico, si liberatus puer decrepitus factus fuerit. Non dico quia redemptus hodie, cras fortasse morietur. Ecce ad incertum, propter ipsos paucos dies incertos, quanta faciunt ? quæ excogitant ? Si veniant per morbum corporis in medici manus, salusque omnis a pronuntiantibus et inspicientibus desperetur ; si promittitur aliquis medicus, qui etiam desperatum liberare sit idoneus, quanta promittuntur ? quanta prorsus ad incertum dantur ? Ut modicum vivatur, hoc dimittitur unde vivatur. Jam vero si in hostis aut prædonis manus inciderit, ne occidatur, ut redimatur, etiam si pater detentus fuerit, filii currunt, et quod eis relicturus fuerat, impendunt, redempturi quem possint efferre. Quæ ambitiones ? quæ preces ? qui conatus ? quis hos explicet ? Et tamen volo dicere aliud gravius, et nisi fieret, incredibilius. Quid enim dico, quia dant homines pecuniam ut vivant, quia nihil sibi dimittunt ? Ut paucos dies eodemque incertos paululum vivant cum timore, vivant cum labore, quanta impendunt ? quanta dant ? Væ generi humano ! Dixi quod ut vivant impendunt unde vivant : quod est pejus audite, quod est gravius, quod est sceleratius, quod est, ut dixi, incredibile, nisi fiat. Ut liceat illis paululum vivere, dant etiam illud, unde possent semper vivere. Quod dixi audite, et intelligite. Adhuc enim clausum est, et tamen multos movet, quibus jam Dominus cum clausum erat, aperuit. Dimittite illos, qui dant et perdunt unde possunt vivere ut concedatur illis paululum vivere. Illos attendite, qui perdunt unde possunt semper vivere, ut concedatur eis paululum vivere. Quid est hoc ? Fides vocatur, pietas vocatur : hæc om-

nis tanquam pecunia est, qua vita aeterna acquiritur. Veniet de transverso inimicus territans, et non tibi dicet: Da mihi pecuniam tuam, ut vivas: sed dicet tibi: Nega Christum, ut vivas. Quod tu si feceris, ut liceat tibi paululum vivere, perdes unde posses semper vivere. Hoc est amare vitam, qui timebas mortem? Homo bone, quare timebas mortem, nisi amando vitam? Christus est vita. Quare appetis parvam, ut perdas securam? An forte fidem non perdidisti, sed quod perderes non habuisti? Tene ergo unde semper vivas. Attende proximum tuum, quanta faciat ut modicum vivat. Attendite et illum, qui Christum negavit, quantum malum fecit propter paucos dies vitae. Et tu non vis ipsos paucos dies contemnere vitae, ut nullo die moriaris, et in sempiterno vivas die, a Redemptore tuo protegaris, in aeterno regno Angelis adaequeris? Quid amasti? quid perdidisti? Ut sequeris Dominum, crucem tuam non tulisti.

VI. Vide quam prudentem te velit, qui tibi dixit: « Tolle crucem tuam, et sequere me. Qui invenerit, inquit, animam suam, perdet illam; et qui perdidit eam propter me, inveniet eam¹. » Qui invenerit, perdet eam; qui perdidit, inveniet illam. Ut perdas, prius est ut invenias; et cum perdidideris, postremum est ut rursum invenias. Duæ sunt inventiones: in medio est qua transit una perditio. Nemo potest animam suam perdere propter Christum, nisi eam prius invenerit; et nemo potest animam suam invenire in Christo, nisi eam prius perdidit. Inveni, ut perdas; perde, ut invenias. Quomodo eam prius inventurus es, ut habeas quam perdas? Quando cogitas te ex parte mortalem, quando cogitas eum qui te fecit, et insufflando animam tibi creavit, et videris eam illi debere, qui dedit; illi reddendam, qui commo-

¹ Math. x, 38.

davit; ab illo custodiendam, qui instituit; invenisti animam tuam, inveniens eam in fide. Credidisti enim hoc, et invenisti animam tuam. Nam perditus eras, antequam crederes. Invenisti animam tuam: mortuus quippe fueras in infidelitate, revixisti in fide. Talis es, de quo dici possit: « Mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus » est¹. » Ergo invenisti animam tuam in fide veritatis, si a morte infidelitatis revixisti. Hoc est, animam tuam invenisti. Perde eam, et anima tua semen tibi sit. Nam et agricola triturando et ventilando invenit triticum, et rursus seminando perdit triticum. Invenitur in area, quod perierat in semente. Perit in semente, quod invenitur in messe. « Qui ergo invenerit animam suam, perdet eam. » Qui laborat colligere, quare piger est seminare?

VII. Vide tamen ubi invenias, et quare perdas. Unde enim invenires, nisi lumen tibi accenderet ille cui dicitur: « Tu illuminabis lucernam meam, Domine²? » Jam ergo invenisti, illo tibi accendente lucernam. Vide quare perdas. Non enim passim perdendum est, quod tam diligenter inventum est. Non ait: Qui perdidit eam, inveniet eam: sed, « Qui perdidit eam propter me. » Naufragi forte negotiatoris corpus cum in littore inspexeris, reddis lacrymas miseratus, et dicis: Vae huic homini! propter aurum perdidit animam suam. Bene plangis, bene miseraris. Redde illi fletum, cui non praestas et auxilium. Propter aurum enim perdere animam suam potuerit, propter aurum invenire non poterit. Ad damnum animae suae idoneus fuit, ad eam lucranda minus idoneus extitit. Non enim cogitandum est quod perdidit, sed quare perdidit. Si propter avaritiam, ecce ubi jacet caro, ubi est quod erat charum? Et tamen jussit avaritia, et propter aurum perdit est anima, et propter Christum non perit

¹ Rom. vi, 9. — ² Psal. 138, xvii, 9. — ³ Luc. xv, 32. — ⁴ Psal. 138, xvii, 9.

anima, neque pereat. Stulte, noli dubitare : audi consilium Creatoris. Ipse te instituit ut sapias, qui te fecit antequam esses qui sapias. Audi, noli dubitare pro Christo animam perdere. Fideli Creatori commendas quod diceris perdere. Tu quidem perdes : sed ille suscipit, cui nihil perit. Si amas vitam, perde ut invenias : quia cum inveneris, jam non erit quod perdas, non erit quare perdas. Ea quippe invenitur vita, quæ invenitur ut omnino perire non possit. Quia et Christus, qui tibi nascendo, moriendo, et resurgendo dedit exemplum, « Surgens a mortuis jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur¹. »

SERMO CCCXLV 2.

De contemptu mundi.

I. LOQUAR Charitati Vestræ, fratres, quod pertinet ad contemptum præsentis sæculi, ad spem futuri sæculi. Si quæris quid contempnas, omnis Martyr vitam præsentem contempsit : si quid speres, resurrectionem dico, quia hodie Dominus resurrexit : O tu homo, si titubas in re, esto firmus in spe ; si autem te opus turbat, erigat ipsa merces. Nos quoque admonet Apostolus, cum præcipit Timotheo dicens : « Præcipe divitibus hujus mundi, non » superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, » sed in Deum vivum, qui præstat nobis omnia. Divites » sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, » thesaurizent sibi fundamentum bonum, ut apprehendant veram vitam³. » Et maxime hoc divites audire debent. Audite, divites, qui aurum et argentum habetis,

¹ Rom. vi, 9. — ² Alias 32 ex Sirmondianis. — ³ 1 Tim. vi, 17-19.

et tamen cupiditate ardetis : quos quando pauperes intuentur, murmurant, gemunt, laudant et invident ; æquari optant, et impares se dolent ; et inter laudes divitum hoc plerumque dicunt : Soli isti sunt, ipsi soli vivunt. Pro his verbis, quibus homines tenues divitibus adulantur, cum dicunt : Isti soli vivunt ; ne in superbiam erigamini, o vos divites : sed potius Apostolum audite, morbi curatorem, et non verbi adulatorem. Vita ista somnus vester est : divitiæ istæ velut in somnis fluunt. Paulus dicit : « Ut apprehendant vitam veram. » Paulum audite, et superbire nolite. Audi et Psalmum, o tu dives pauperrime, quid habes, si Deum non habes ? vel quid non habes, si Deum habes ? De divitibus dicit Psalmus : « Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt » omnes viri divitiarum in manibus suis⁴. » Aliquando et mendicus in terra jacens et frigore tremens, occupatus a somno thesauros somniat, gaudet, exultat, superbit, et patrem suum pannosum videre indignatur. In somnis est quod vides, o tu mendice, qui dormis et gaudes. Tamen donec evigilet, dives est : cum dormierit, invenit quod certum doleat. Dives ergo moriens, similis est illi pauperi dormienti et thesauros somnianti. Nam ille dives, qui induebatur purpura et bysso², nec nominatus, nec nominandus, contemptor pauperis ante janam jacentis, epulabatur quotidie splendide ; postea mortuus est, et sepultus : evigilavit, et se in flamma invenit. Dormivit somnum suum, et post somnum nihil invenit, quia nihil operatus est de manibus suis, id est, de divitiis suis.

II. Propter vitam quæruntur divitiæ, non vita propter divitias : quam multi cum suis hostibus pacti sunt, ut vitam solam redimerent ? Quantumcumque habuerunt, totum dederunt, tantum ne vitam amitterent. Totum de-

¹ Psal. lxxv, 6. — ² Luc. xvi, 19.